

Knjiga o veličini malenih koji su gradili jezik 19. st.

Objavljeno 20. lipnja, 2014.

Riječ je o autorima koji su ostali na rubnom prostoru zavičajnoga i općenacionalnoga identiteta

Iako bi se na prvi pogled moglo pomisliti da se o jeziku 19. stoljeća, pa makar i onoga zavičajnih književnika i novinstva, nema ništa novo reći, osječka jezikoslovka Jadranka Mlikota (docentica na Filozofskom fakultetu) pokušala je, a brojni su Osječani (u srijedu, 18. lipnja, na promociji u svečanom foajeju osječkog HNK) imali prigodu i otkriti je li i uspjela uvjeriti nas u suprotno. Najvećim prinosom knjige “Slavonska tkanica – Jezik zavičajnika 19. stoljeća” autorica smatra činjenicu da je riječ o jezičnim portetima slavonskih, a ponajprije osječkih kulturnih i književnih djelatnika koji do sada nisu bili znanstveno ocijenjeni ili procijenjeni. Prije svega riječ je o novim osobama/imenima ili o autorima koji su široj javnosti poznatiji (poput Antuna Truhelke, oca književnice Jagode) čija djela do sada nisu bila znanstveno (pr)ocijenjena.

- To su djela koja su uglavnom otisnuta u Osijeku, čiji se primjerci gotovo isključivo nalaze u Muzeju Slavonije. Meni je izazovna bila građa, ali i to što su to regionalni autori, koji su pisali književnim jezikom i posve su svjesno u književno-jezični tekst upisivali i obilježja svojega zavičajnoga idioma. Izazovno mi je bio rasplesti to normativno, jezično tkivo i odvojiti ga od dijalektalnoga, te pokazati koja su to obilježja koja danas smatramo dijalektalnim – napominje doc. Mlikota, ističući da se većim dijelom potvrdilo da je ono što smatramo današnjim dijalektizmom bilo posve živo i normativno prihvatljivo u jeziku 19. st.

Knjiga bi trebala biti zanimljiva i za dijalektološko, ali i književno-povijesno pa čak i etnološko čitanje. U šali autorica kaže da ga upornijima preporuča i kao štivo za plažu. Svi su tekstovi u knjizi doneseni izvorno. Ili je riječ o prvotisku ili čak o rukopisnim izdanjima, što autorica smatra osobito vrijednim jer tekstovi nisu prilagođeni ni na kojoj jezičnoj pa ni slovopisnoj ili pravopisnoj razini. Ako je riječ o autorima vrijednima znanstvenoga pogleda, nameće se pitanje zašto su bili zanemareni ili nedovoljno vrjednovani sve do sada, na što autorica, voditeljica Katedre za suvremeni hrvatski jezik, odgovara da samo nisu dovoljno prepoznati.

- Većina tih autora jesu upisana u naša regionalna slavonska, osobito književno-povijesna bilježenja, no njima književno djelovanje nije bilo prvotno – pojašnjava autorica, navodeći primjer Antuna Stojanovića, koji je u dva navrata bio osječki gradonačelnik. Memoare o Osijeku bilježio je sredinom 50-ih. Ostavio ih je u rukopisu, pa ih je Matica hrvatska objavila 2000.

Zadužili su nas, smatra Jadranka Mlikota, jer su utkani u jezik slavonske književnosti onog vremena i čitav nacionalni prostor. Citiravši prof. Antuna Barca, koji je govorio da se treba baviti veličinom malenih, doc. Mlikota je, kaže, pokušala to i sama učiniti ovom knjigom te potvrditi koliko su oni bili veliki u gradbi jezika 19. st., premda su ostali na rubnom prostoru našeg zavičajnoga i općenacionalnoga identiteta.

- U vrijeme kada Antun Truhelka piše svoju dvojezičnu pomoćnu knjižicu za hrvatsko-njemačko jezikoslovlje izrazito je snažan utjecaj germanizacije u osječkoj sredini, no to ga ne priječi da prvi u Osijeku, u Tvrđi, uvede hrvatski jezik kao nastavni jezik u njemačku školu, što pokazuje neodvojivost društvenog i svakodnevnog života od književnoga i jezičnoga – kaže Jadranka Mlikota.

U ime nakladnika (Ogranka Matice hrvatske u Osijeku) govorili su predsjednik Ivica Završki i tajnik Josip Cvenić, te Borko Baraban, dok je tekstove čitala Kristina Dragušica.
Narcisa VEKIĆ

POVIJESNE JEZIČNE PRIČE

- Silom prilika našla sam se u suvremenim jezikoslovnim vodama, no ne dam se otrgnuti od povijesne jezične priče pa sam knjigu napisala da bih zadovoljila svoju želju. Mislim da će sljedeća knjiga biti vezana uz jezik zavičajnika 20. st., no da ću se opet baviti rubnim autorima koji su itekako imali štogod reći i napisati u svom vremenu i prostoru i pokušati taj slavonski jezični identitet pridružiti općenacionalnom.